

Aanvullend vleermuisonderzoek

Europaweg in Doetinchem

In opdracht van Gemeente Doetinchem

Colofon

Aanvullend vleermuisonderzoek Europaweg in Doetinchem

Opdrachtgever	Gemeente Doetinchem
Contactpersoon	Dhr. W. Thus
Opdrachtnemer	Staring Advies Jonker Emilweg 11 6997 CB Hoog-Keppel
Rapportnummer	1893
Auteur	Ing. R. Boerboom
Controle	S.J.J. Wamelink
Publicatiedatum:	07 september 2018
Foto voorblad	Plangebied t.h.v. Sicco Mansholtweg (foto: R. Boerboom)

Eigendom

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever. Het rapport blijft eigendom van de opdrachtgever. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Staring Advies accepteert daarom op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van eventuele beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Staring Advies uitgevoerde onderzoek neemt. Staring Advies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Staring Advies; opdrachtgever vrijwaart Staring Advies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Kwaliteitszorg

Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het Netwerk Groene Bureaus is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

Colofon	1
Samenvatting	3
1 Inleiding en doel	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Doel	4
2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden	5
2.1 Gegevens plangebied	5
2.2 Beschrijving van het plangebied	5
2.3 Geplande werkzaamheden	6
3 Het ecologisch onderzoek.....	8
3.1 Onderzoeksmethode.....	8
3.2 Resultaten	9
4 Wet natuurbescherming	12
4.1 Beschermde status	12
4.2 Gebruik van het plangebied	12
5 Conclusie	14
6 Bijlagen	15
Bijlage 1 Resultaten veldonderzoek 2018.....	16
Bijlage 2 Resultaten vleermuisonderzoek 2015-2016.....	17
Bijlage 3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	18

Samenvatting

Uit het gericht vleermuisonderzoek blijkt dat de geplande verbreding mogelijk negatieve effecten heeft op foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis. Aantasting van deze functie, bijvoorbeeld door verwijderen van groen of het aanbrengen van verlichting is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden is ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk en dienen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden.

Voor overige beschermde soort(groep)en is tijdens een eerder uitgevoerde quickscan natuurtoets vastgesteld dat er geen beschermde soorten verwacht worden (SA rapportnummer 1848), met uitzondering van broedvogels. Werkzaamheden moeten buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden uitgevoerd of ruim voor aanvang van het broedseizoen gestart worden, zodat vestiging van broedvogels voorkomen wordt.

Dit zijn de uitkomsten van het onderzoek dat is gehouden naar aanleiding van de plannen om de Europaweg te verbreden naar een twee keer tweebaansweg. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor beschermde plant- en diersoorten. Daarom is onderzoek noodzakelijk om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Staring Advies voerde het onderzoek uit in opdracht van de gemeente Doetinchem. Het bureau deed literatuuronderzoek en voerde gericht vleermuisonderzoek op de locatie uit.

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Bij een ruimtelijke ontwikkeling verlangt de huidige wetgeving een gedegen onderzoek naar flora en fauna in verband met de zorgplicht die de Wet natuurbescherming een plannenmaker oplegt. Gemeente Doetinchem is voornemens om de Europaweg te verbreden naar een twee keer tweebaansweg. Hiervoor worden ook enkele rotondes, een kruising en de op- en afritten naar de A18 aangepast. Omdat er sprake is van bomenkap worden er mogelijk vliegroutes en essentiële foerageergebieden van vleermuizen aangetast. Staring Advies heeft in opdracht van de gemeente Doetinchem een quickscan natuuronderzoek uitgevoerd en is tot de conclusie gekomen dat aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is (SSA, rapportnummer 1848). De heer Thus van de gemeente Doetinchem is betrokken bij de plannen en heeft Staring Advies opdracht gegeven voor het uitvoeren van dit aanvullende onderzoek.

1.2 Doel

Ruimtelijke plannen kunnen conflicterend zijn met de Wet natuurbescherming, wanneer er sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten. Het doel van het natuuronderzoek is om te inventariseren of er door het verbreden van de Europaweg sprake is van aantasting van vliegroutes en/of foerageergebieden van vleermuizen. Voor overige beschermde soorten is tijdens de quickscan natuurtoets aangetoond dat negatieve effecten op deze soorten op voorhand uit te sluiten zijn, wanneer buiten het broedseizoen gewerkt wordt.

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

2.1 Gegevens plangebied

Locatie: Europaweg
Plaats: Doetinchem
Gemeente: Doetinchem
Provincie: Gelderland

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied betreft het huidige tracé van de Europaweg, met begeleidende bermen, vanaf de spoorlijn Arnhem – Winterswijk tot de op- en afritten van de A18. In deze bermen staan diverse bomen(rijen), waaronder essen, wilgen, populieren en enkele zomereiken (zie figuur 1). Het tracé heeft een lengte van circa 1,8 km. Het plangebied wordt begrenst door de spoorlijn Arnhem – Winterswijk aan de noordzijde, de A18 aan de zuidzijde en diverse percelen aan de west- en oostzijde van de Europaweg. Hier zijn onder andere agrarisch grasland en akkers, woonerven, een tankstation, een grondwal, ondiepe sloten en greppels, een waterpartij en opgaande groenstructuren te vinden.

De directe omgeving van het plangebied bestaat onder andere uit de woonwijk Dichteren, bedrijventerrein Wijnbergen, Natuurpark de Kapperskolk, een woonwijk in aanbouw en het buitengebied van Doetinchem met een afwisseling van agrarische percelen, woonerven en infrastructuur (zie figuur 2). Ten oosten van het plangebied stroomt de Oude IJssel, vanaf circa 750 meter afstand. Ten noorden van het plangebied loopt de spoorlijn Arnhem – Winterswijk. Ten zuiden van het plangebied ligt de Rijksweg A12.

Langs de Europaweg staan verschillende bomen. Het wegtracé is voor een groot deel voorzien van rijen essen, maar er staan ook populieren en wilgen langs de weg. Bij de op- en afritten van de A18 zijn dichte loofhoutbosschages te vinden.

2.3 Beschrijving van het onderzoeksgebied

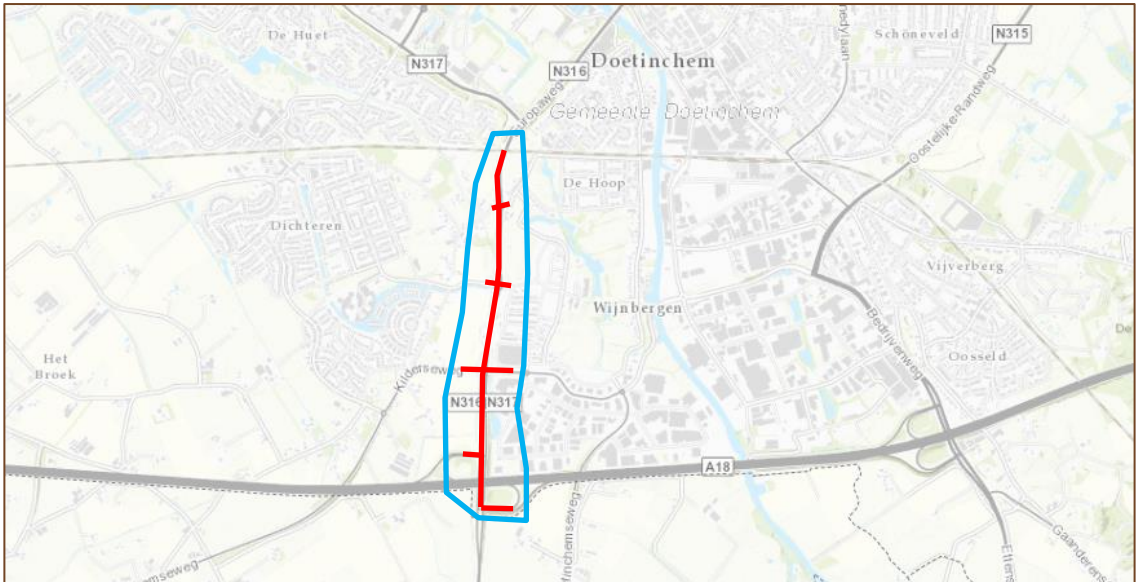
Om het eventuele verstrend effect van de geplande verbreding van de Europaweg op vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied (externe werking) in te kunnen schatten is een groter gebied onderzocht dan het plangebied zelf. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'. Het onderzoeksgebied, met daarbinnen het wegtraject van de Europaweg, wordt bepaald door bermen met bomenrijen, enkele waterpartijen en sloten, een grondwal, bosschages, bebouwing en agrarische percelen (zie figuur 2).

2.4 Geplande werkzaamheden

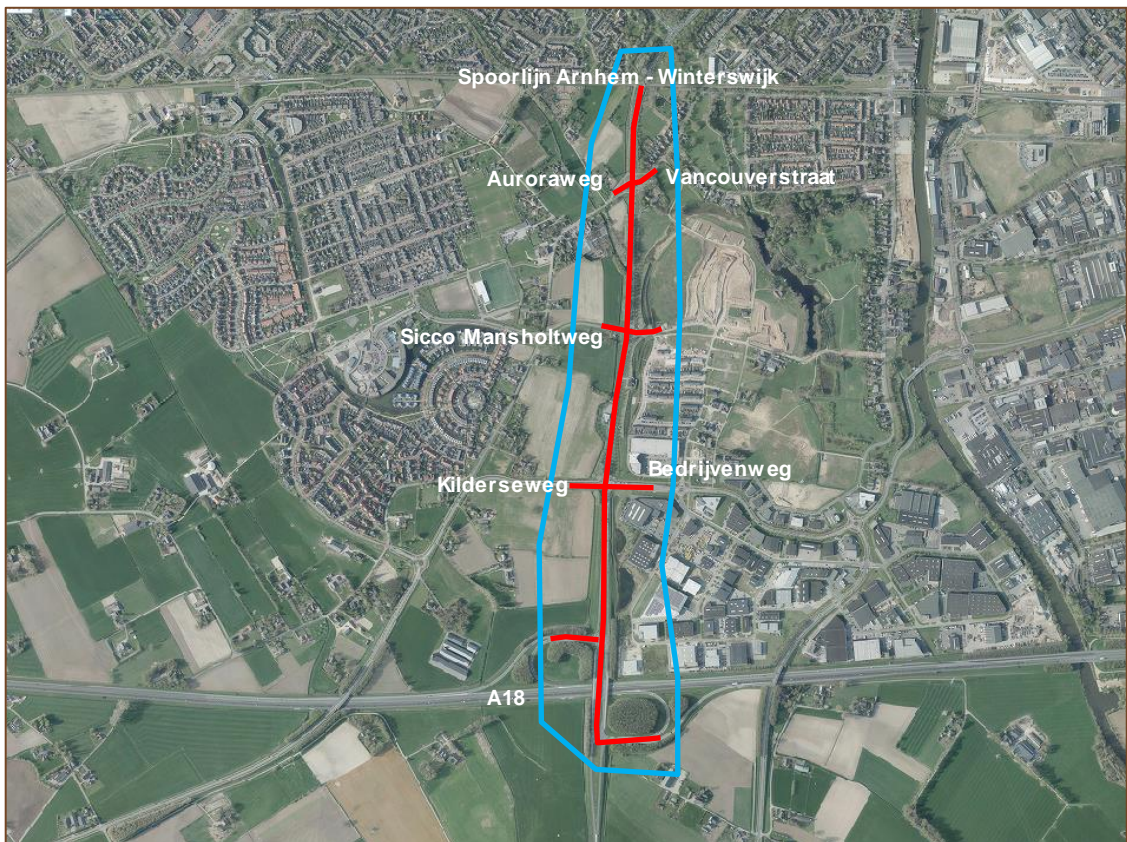
Gemeente Doetinchem is voornemens om de Europaweg te verbreden naar een twee keer tweebaansweg. Hiervoor worden ook de volgende objecten aangepast:

- rotonde Auroraweg-Vancouverstraat
- rotonde Sicco Mansholtweg
- kruising Kilderseweg-Bedrijvenweg
- op- en afritten naar de A18.

Het is nog niet exact bekend welke bomen gekapt worden. Duidelijk is wel dat er met name bij de kruisingen en rotondes bomen moeten wijken voor de aan te passen verkeersconstructies.

Figuur 1. Globale ligging het onderzoeksgebied (blauw) met daarbinnen het plangebied (rood). Bron: Provincie Gelderland (2018).

Figuur 2. Luchtfoto van het onderzoeksgebied (blauw) met daarbinnen het plangebied (rood). Bron: Provincie Gelderland (2018).

3 Het ecologisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksmethode en de resultaten van het veldonderzoek besproken.

3.1 Onderzoeksmethode

Op basis van het Vleermuisprotocol 2017, opgesteld door de Zoogdiervereniging VZZ, in samenwerking met het Netwerk Groene Bureaus en de Gegevensautoriteit Natuur, is de onderzoeksintensiteit bepaald.

Veldonderzoek

Verschillende bomenrijen langs de Europaweg zijn geschikt als foerageergebied en vliegrouwe voor vleermuizen. Mogelijk gebruiken vleermuizen deze groenstructuren als jachtbiotoop of vliegrouwe naar jachtgebieden elders. Bomenkap of het aanbrengen van (extra) verlichting leidt mogelijk tot aantasting van deze foerageergebieden of vliegroutes. Bij het vermoeden op foerageergebieden of vliegroutes van vleermuizen dient gericht vleermuisonderzoek uitgevoerd te worden middels 2 avondbezoeken in de periode 15 april – 15 september, waarvan minimaal 1 veldbezoek in de periode 15 mei – 15 juli uitgevoerd moet worden.

Het vleermuisonderzoek is in het veldseizoen van 2018 uitgevoerd. In combinatie met het vleermuisonderzoek voor de Kapperskolk zijn op 11 juni en 16 juli twee extra veldbezoeken uitgevoerd (zie tabel 1). Hiermee is een volledig beeld ontstaan over het gebiedsgebruik door vleermuizen.

Onderzoeker	Bezoekronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
R. Boerboom	1	31-5-2018	21.30 uur	Licht bewolkt, droog, 24°C, wind 0-1 Bft
R. Boerboom	2	11-6-2018	22.00 uur	Bewolkt, droog, 19°C, wind 2-3 Bft
R. Boerboom	3	16-7-2018	22.00 uur	Onbewolkt, droog, 23°C, wind 0 Bft
R. Boerboom	4	4-9-2018	21.30 uur	Onbewolkt, droog, 22°C, wind 0 Bft

Tabel 1. Veldonderzoek vleermuizen.

Literatuuronderzoek

Er heeft in 2015/2016 een gericht vleermuisonderzoek plaatsgevonden in het kader van de plannen om een Van der Valk hotel te realiseren langs de Europaweg (rapport Els & Linde B.V., 28-07-2016). Dit onderzoeksrapport is door de gemeente beschikbaar gesteld. Deze gegevens zijn als aanvulling bij dit onderzoek gebruikt.

Ook de resultaten uit het vleermuisonderzoek bij de Kapperskolk (SA rapport 1885), ten oosten van het onderzoeksgebied, zijn meegenomen in dit onderzoek.

3.2 Resultaten

Tijdens het veldonderzoek zijn op de onderzoekslocatie en de directe omgeving 4 soorten vleermuizen aangetroffen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

Per soort wordt hieronder het gebiedsgebruik beschreven. In bijlage 1 zijn de waargenomen vleermuizen op kaart weergegeven.

3.2.1 Gewone dwergvleermuis

Veldonderzoek 2018

Tijdens alle veldbezoeken zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied en de directe omgeving. Het is de meest talrijke vleermuissoort in het onderzoeksgebied. De gewone dwergvleermuizen komen waarschijnlijk vanuit nabijgelegen woonwijken foerageren bij de boomgroepen langs de Europaweg. Niet alle groenstructuren langs de Europaweg worden echter even intensief door de gewone dwergvleermuis gebruikt. Op enkele deeltrajecten zijn zelfs geen dwergvleermuizen aangetroffen. Zo zijn er geen foeragerende of passerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen bij de essen op het deeltraject tussen de spoorwegovergang en de rotonde met de Auroraweg – Vancouverstraat. Vermoedelijk is er te weinig luwte en teveel verlichting in dit deelgebied aanwezig. Ook in het zuidelijk deel van het plangebied, tussen de kruising met de Kilderseweg en de Bedrijvenweg en de Rijksweg A18 zijn niet of nauwelijks gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Dit deel van het onderzoeksgebied is relatief open met weinig lijnvormige groenstructuren.

Andere delen worden juist intensief gebruikt als foerageergebied en kunnen, gezien het intensieve gebruik, als essentieel foerageergebied gezien worden. Belangrijke foerageergebieden zijn de bosschages ten noorden van de spoorwegovergang, de bosschage/bomenrij bij de roekenkolonie (ten noorden van de Sicco Mansholtweg) en de bomenrij ten zuiden van het tankstation (ten noorden van de Kilderseweg). Deze groenstructuren zijn met name van belang doordat het hier relatief donker is, door minder straatverlichting.

Er zijn geen duidelijke vliegroutes van/naar deze foerageergebieden vastgesteld. De bosschages ten noorden van de spoorwegovergang en bij de roekenkolonie grenzen vrijwel direct aan bebouwing en opgaande beplanting. Vleermuizen hebben hier geen geleiding in de vorm van lijnvormige groenstructuren nodig om deze foerageergebieden te bereiken. De bomenrij nabij het tankstation wordt vermoedelijk bereikt via de bomenrij langs de Kilderseweg, of vanuit noordelijke richting, in het verlengde van het foerageergebied bij de roekenkolonie.

Vleermuisonderzoek Els & Linde B.V. (2015)

Tijdens dit vleermuisonderzoek zijn verspreid over het onderzoeksgebied en aangrenzende percelen enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Het betreft enkele

bomen bij de Kilderseweg en bij de op- en afritten van de autosnelweg A18. Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied of een vliegroute.

Conclusie

Een aantal groenstructuren binnen het plangebied zijn onderdeel van het functioneel leefgebied van de gewone dwergvleermuis en zijn in gebruik als essentieel foerageergebied.

3.2.2 Laatvlieger

Veldonderzoek 2018

Op enkele locaties in en rond het onderzoeksgebied zijn enkele foeragerende en passerende laatvliegers aangetroffen. Het merendeel van de waargenomen laatvliegers bevond zich buiten het onderzoeksgebied. Binnen het onderzoeksgebied zijn bij de bosschage/bomenrij bij de roekenkolonie (ten noorden van de Sicco Mansholtweg) enkele foeragerende laatvliegers waargenomen.

In de directe omgeving van het plangebied zijn foeragerende laatvliegers waargenomen langs de Auroraweg, in natuurpark Kapperskolk, bij de Dichterseweg en langs de Oude Doetinchemseweg. Er zijn geen duidelijke vliegroutes van/naar deze foerageergebieden vastgesteld. Aangetroffen exemplaren hebben geen directe binding met het onderzoeksgebied.

Vleermuisonderzoek Els & Linde B.V. (2015)

Tijdens dit vleermuisonderzoek is tweemaal een foeragerende laatvlieger aangetroffen in het onderzoeksgebied en aangrenzende percelen. Het betrof eenmaal een exemplaar langs de Dichterenseweg en eenmaal een exemplaar bij een bosschage tussen de bomen bij de Kilderseweg en bij de op- en afritten van de autosnelweg A18. Er is, gezien de lage aantallen, geen sprake van een essentieel foerageergebied of een vliegroute.

Conclusie

Gezien het beperkt aantal laatvliegers binnen het plangebied is geen sprake van een essentieel foerageergebied. Een vliegroute is niet vastgesteld binnen het plangebied.

3.2.3 Rosse vleermuis

Veldonderzoek 2018

Er is eenmalig een overvliegende rosse vleermuis waargenomen nabij de kruising van de Europaweg met de Dichterenseweg en Bedrijvenweg. Dit exemplaar vertoonde geen directe binding met het onderzoeksgebied. Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied of een vliegroute van deze soort.

Vleermuisonderzoek Els & Linde B.V. (2015)

Tijdens dit vleermuisonderzoek zijn geen rosse vleermuizen aangetroffen.

Conclusie

Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied. Een vliegroute is niet vastgesteld binnen het onderzoeksgebied.

3.2.4 Ruige dwergvleermuis

Tijdens enkele veldbezoeken zijn foeragerende ruige dwergvleermuizen aangetroffen in het plangebied en de omgeving. Binnen het plangebied is een foeragerend exemplaar, samen met foeragerende gewone dwergvleermuizen, bij de bosschage/bomenrij bij de roekenkolonie (ten noorden van de Sicco Mansholtweg) aangetroffen. In de omgeving van het plangebied is de soort ook foeragerend waargenomen in het natuurpark Kapperskolk (zie bijlage 1). Er is, gezien de lage aantallen, geen sprake van een essentieel foerageergebied of een vliegroute.

Vleermuisonderzoek Els & Linde B.V. (2015)

Tijdens dit vleermuisonderzoek zijn geen ruige dwergvleermuizen aangetroffen.

Conclusie

Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied. Een vliegroute is niet vastgesteld binnen het plangebied.

4 Wet natuurbescherming

De effecten op aangetroffen beschermde vleermuissoorten en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden.

4.1 Beschermde status

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd via de Wet natuurbescherming. Ze staan ook vermeld in de Europese Habitatrichtlijn. Dat wil zeggen dat de vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd zijn. Daarnaast zijn essentiële foerageergebieden en vliegroutes ook strikt beschermd. Wanneer een vaste rust- en verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied verdwijnt dient hiervoor ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden.

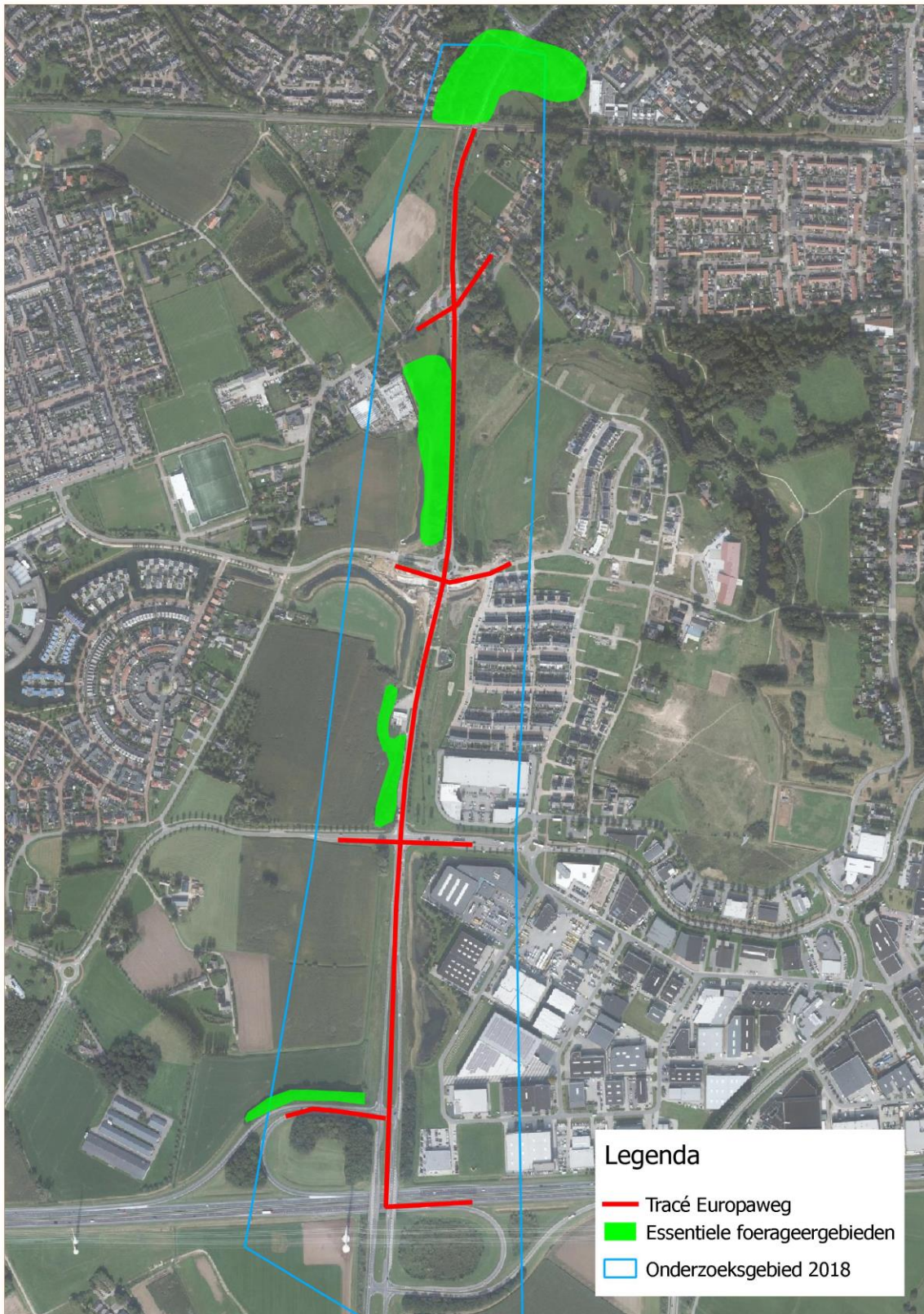
4.2 Gebruik van het plangebied

Een aantal groenstructuren in het plangebied zijn in gebruik als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. Mogelijk lopen er vliegroutes van/naar deze groenstructuren (zie figuur 3).

Met name voor de gewone dwergvleermuis zijn enkele van deze groenstructuren van essentieel belang. De vleermuizen profiteren van de gunstige ligging nabij de vermoedelijke verblijfplaatsen in naastgelegen woonwijken, het voedselaanbod, de luwte langs de bomenrijen en de donkerte in het gebied. Het betreft dan ook met name de meer robuuste groenstructuren waar geen straatverlichting aanwezig is. Aantasting van deze foerageergebieden, bijvoorbeeld door aanbrengen van verlichting of bomenkap, leidt mogelijk tot aantasting van het functioneel leefgebied van (met name) de gewone dwergvleermuis. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Indien de verbreding van de Europaweg leidt tot aantasting van deze foerageergebieden en vliegroute is het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Er dienen dan mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden. De maatregelen moeten met name gericht zijn op het voorkomen van een toename van verlichting en het compenseren van de foerageergebieden door aanplant van robuuste opgaande groenstructuren, wanneer sprake is van bomenkap of het verwijderen van struiken.

Compensatie dient tijdig gerealiseerd te worden, aangezien alternatief groen de nodige tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen en te kunnen fungeren als foerageergebied. Het is daarom sterk aan te bevelen om negatieve effecten op vleermuizen op voorhand te voorkomen door het behouden (en versterken) van de bestaande groenstructuren.

Figuur 3. Gebiedsgebruik van het plangebied door vlemuizen.

5 Conclusie

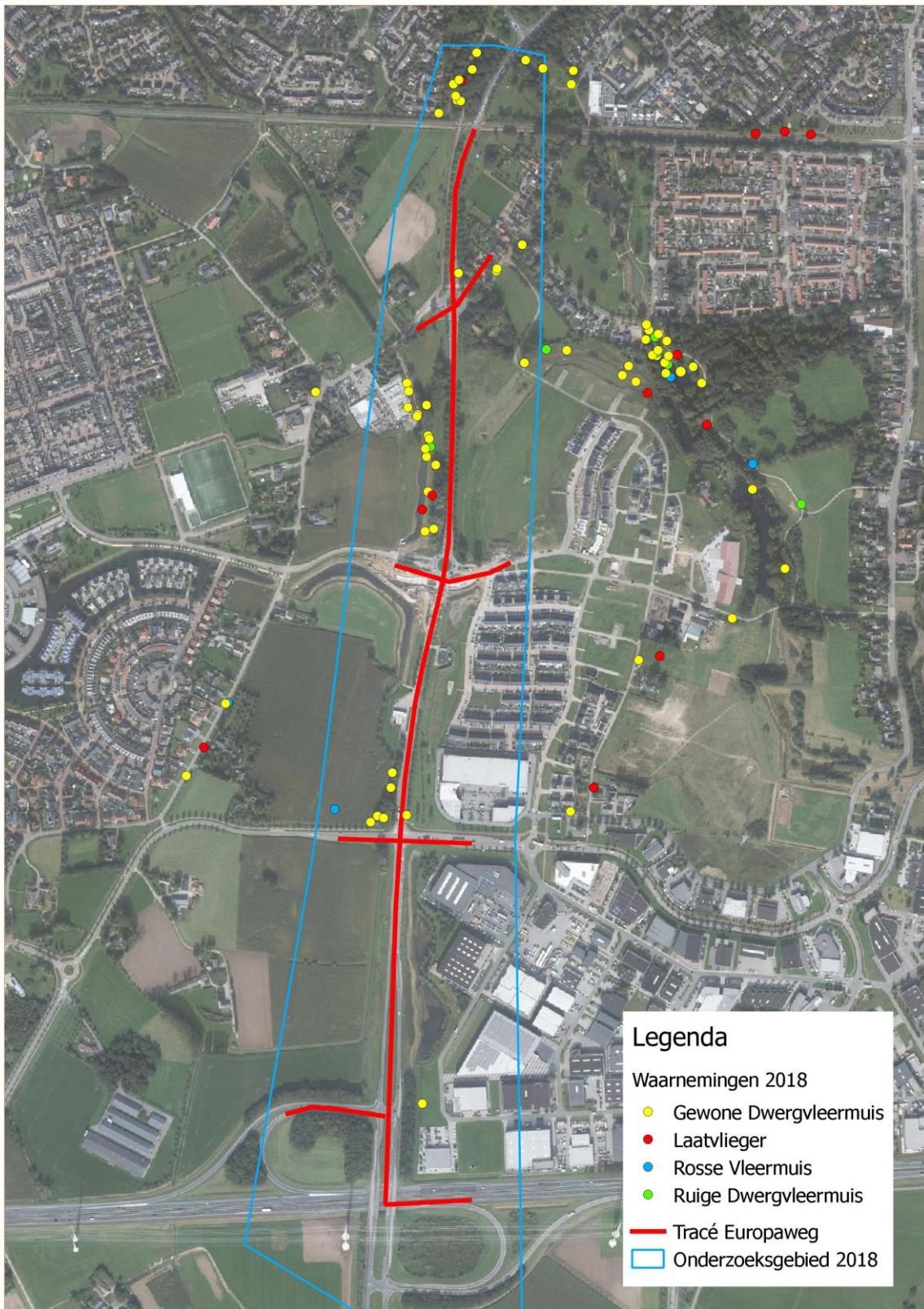
Aan de hand van de verkregen resultaten en datgene wat gesteld wordt in de Wet natuurbescherming kunnen de volgende voorlopige conclusies getrokken worden:

Het plangebied is deels in gebruik als essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Aantasting van deze functie, bijvoorbeeld door verwijderen van groen of het aanbrengen van verlichting is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden is ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk en dienen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden.

6 Bijlagen

- 1 Resultaten veldonderzoek 2018
- 2 Resultaten vleermuisonderzoek 2015-2016
- 2 Wettelijk kader

Bijlage 1 Resultaten veldonderzoek 2018

Bijlage 2 Resultaten vleermuisonderzoek 2015-2016

Bijlage 3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. De Wet natuurbescherming volgt in hoofdlijnen de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn op. De belangrijkste beschermde natuurwaarden in de Wet Natuurbescherming zijn:

- Beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden);
- Aangepaste soortenlijst beschermde planten en dieren;
- Expliciete vermelding intrinsieke waarde van natuur (art. 1.10);
- Algemene zorgplicht voor natuurgebieden en in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving (art. 1.11);
- Actieve soortenbescherming (art. 1.12): verplichting voor provincies.

Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Toetsing van effecten van projecten op Natura 2000-gebieden blijft hetzelfde als nu.

Beschermde natuurmonumenten

Beschermde natuurmonumenten en bijbehorende doelen komen te vervallen. Hetzelfde geldt voor (nooit aangewezen) beschermde landschapsgezichten en beschermde leefomgevingen. De meeste natuurmonumenten vallen binnen het NNN areaal en zijn via dat beschermingsregime alsnog beschermd. Daarnaast kunnen gemeenten de natuurmonumenten via een bestemmingsplan als beschermde natuur aanwijzen.

Provincies dienen gebieden aan te wijzen voor het NNN (voormalige EHS) en (evt. op verzoek) voor overige bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

Het rijk kan een gebied, niet zijnde een Natura 2000-gebied, als bijzonder nationaal natuurgebied aanwijzen.

Soortbescherming

Alle beschermde soorten worden aangewezen in de wet zelf (deels met verwijzing naar internationale regelgeving). Alle natuurlijk in het wild levende vogels, meeste inheemse zoogdieren, alle inheemse amfibieën en reptielen, en een aantal vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten zijn beschermd. Ongeveer 200 thans beschermde soorten (vooral vaatplanten en zeevissen) worden niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming (anders dan door algemene zorgplicht). De lijst met beschermde soorten is niet meer opgedeeld in tabellen, zoals in de huidige Flora- en faunawet. Zie bijlage 3 voor de nieuwe lijst met beschermde plant- en diersoorten.

Totaal aantal beschermde soorten is slechts een fractie van ongeveer 35.000 soorten die in Nederland voorkomen. Groot aantal bedreigde (Rode lijst) soorten wordt niet passief beschermd (wel actieve bescherming vereist).

Drie regimes voor beschermde soorten

1. Regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in EU (art. 3.1-3.4)
2. Regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5-3.9)
3. Regels ter bescherming van niet onder 2 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet (art. 3.10-3.11)

Inhoud beschermingsregimes

- Geen uniform verbodstelsel, maar aparte verboden voor elk van de drie categorieën beschermde soorten.
- Verboden en uitzonderingen sluiten nauw aan bij Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (regime 1 en 2), maar 'soepeler' regime voor aanvullend beschermde soorten (regime 3).
- Meeste verboden nu alleen van toepassing op 'opzettelijk' handelen, maar dat dekt ook voorwaardelijk opzet (=willens en wetens aanmerkelijke kans aanvaarden dat gedraging schadelijke gevolgen heeft voor beschermde soorten). Verschil met de huidige verboden zal in de praktijk dus waarschijnlijk gering zijn.

Alle in de Wet genoemde soorten zijn strikt beschermd. Voor de verbodsbepalingen is een ontheffing noodzakelijk. Dit geldt ook voor zeer algemene soorten waarvoor in het verleden automatisch de vrijstellingsregeling van kracht was bij ruimtelijke ontwikkelingen. Echter kunnen de provincies voor een aantal algemene soorten een vrijstellingslijst opstellen (op basis van Artikel 3.11). Dit betekent dat de beschermde soorten per provincie verschillen (zie bijlage 3).

Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen zijn de volgende verbodsbepalingen voor soorten het meest relevant.

Intrinsieke waarde natuur

Artikel 1.10

Deze wet is gericht op:

Het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit.

Algemene Zorgplicht

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 en ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

In een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over:

- a. de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden;
- b. de tijd en plaats waarvoor de ontheffing of vrijstelling geldt, en
- c. de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrictlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

Ontheffing of vrijstelling

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;

b. zij is nodig:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;

b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of

h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Artikel 3.11

1. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat de bij die regeling aan te wijzen verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel b of c niet van toepassing zijn ten aanzien van bij die regeling aan te wijzen soorten, op bij die regeling aan te wijzen categorieën van handelingen die na een voorafgaande melding aan gedeputeerde staten worden uitgevoerd om een reden, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, of in artikel 3.10, tweede lid.

2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen waaraan een melding als bedoeld in het eerste lid moet voldoen.

Gedragscodes

De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

c. een bestendig gebruik, of

d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

2. Een gedragscode als bedoeld in het eerste lid wordt goedgekeurd, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

a. in de gedragscode worden handelingen beschreven die nodig zijn voor:

- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op vogels, één van de in artikel 3.3, vierde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.5, eerste lid, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, genoemde redenen;
- ingeval het handelingen betreft die invloed kunnen hebben op dieren als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, of van planten als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c, één van de in artikel 3.8, vijfde lid, of in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, genoemde redenen;

b. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;

c. in de gedragscode een wijze van uitvoering van handelingen is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de soorten, bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste of vijfde lid, 3.10, eerste lid, zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen

Van zorgvuldig handelen als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en

b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:

- dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
- nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
- eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of

c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

4. Alvorens een gedragscode als bedoeld in het eerste lid, of een wijziging daarvan, goed te keuren of in te trekken, overlegt Onze Minister met gedeputeerde staten over zijn voornemen daartoe.

Staring Advies
Jonker Emilweg 11
6997 CB Hoog-Keppel
T 0314 641 910
info@staringadvies.nl